

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

Jana Vágnerová

3. ročník prezenční studium

Obor: Speciální pedagogika pro 2. stupeň a střední školy, Výtvarná tvorba zaměřená na vzdělávání.

PROSTOR PRO RELAXACI

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PaedDr. Taťána Šteiglová, Ph.D.

OLOMOUC 2012

Prohlášení

*Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedené literatury.
Souhlasím, aby práce byla uložena na Univerzitě Palackého v Olomouci v knihovně Pedagogické
fakulty a používána ke studijním účelům.*

V Olomouci dne: 20. 6. 2012

.....
podpis

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce PaedDr. Taťaně Šteiglové, PhD, za pomoc při přípravě této práce. Dále děkuji Základní škole speciální Lanškroun, kde mi bylo umožněno práce zdokumentovat.

Obsah

ÚVOD	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	
1. Textil a prostor.....	7
1.1. Textil v životě člověka	7
1.2. Textilní tvorba a prostor.....	8
2. Relaxace	12
2.1. Specifika relaxace u osob s ADHD	13
2.2. Specifika osob s mentální retardací	15
2.3. Prenatální terapie	16
2.4. Snoezelen	17
3. Textilní hračky a pomůcky.....	19
3.1. Barevnost.....	19
3.2. Výroba hraček a pomůcek.....	20
II. PRAKTICKÁ ČÁST	
4. Moje relaxace	22
5. Realizace	24
ZÁVĚR	38
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	39
SEZNAM OBRÁZKŮ	41

ÚVOD

Dovolila bych si začít krátkou vzpomínkou. Při absolvování pedagogické praxe jsem si povšimla chlapce, který byl velice pohyblivý, skákal z místa na místo, v jednu chvíli skočil po hlavě do sedacího vaku, v druhé už seděl na klíně paní učitelky a usínal. Nebo jiného chlapce, kterého dokázala vyvést z míry pouhá společnost druhého člověka, hluk, nebo jakýkoliv podnět, a to díky jeho postižení. Co mají tyto dva společného? Oba potřebují chvíli klidu, potřebují relaxovat, nabrat sílu, jež je nutná k další školní činnosti.

Inspirovaná zkušenostmi z praxe jsem přemýšlela, zda by mohla existovat ideální pomůcka, kterou by mohly tyto děti využít. Jakýsi příjemný prostor, ve kterém by si mohly v rámci vyučovací hodiny odpočinout. Být na chvíli samy a v bezpečí. Osobní prostor v místnosti jinak plné dětí, hluku, učitelů - prostor v prostoru.

Myslím, že každý člověk se občas potřebuje někam schovat, odizolovat se od společnosti, hluku, i já to občas potřebuji. Uniknout od všedních problémů, nebo nad nimi chvíli v klidu přemýšlet. Kam? Někam, kde to bude příjemné, příjemné na dotek i na oko. Proto jsem si stanovila za cíl vytvořit jakýsi úkryt - pro člověka, pro dítě.

V rámci své pedagogické praxe jsem se setkala se spoustou pomůcek pro žáky. Nejvíce mě zaujaly ty, které byly z textilního materiálu. Pro děti jsou takového pomůcky přitažlivé a rády s nimi pracují. Proto jsem si zvolila pro svou práci právě tento materiál.

Jelikož k práci speciálního pedagoga patří občas i výroba didaktického materiálu a pomůcek, chtěla jsem získat osobní zkušenost s výrobou takovéto pomůcky, ale i zkušenost s textilním materiálem a všemi jeho vlastnostmi.

V teoretické části se pak zabývám problematikou relaxace, konkrétně pak u dětí s mentální retardací a ADHD, dále pak textilním materiálem a autorům, jež se zabývali textilními i netextilními objekty.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Textil a prostor

1.1. Textil v životě člověka

Textil zaujímá v životě člověka a v celé společnosti řadu funkcí. Již od pradávna chrání naše tělo před nepříznivými podmínkami. Chrání nás před zimou deštěm nebo horkem. Kromě této hlavní funkce nabýval textil postupně i dalších funkcí, například reprezentační, sociální nebo estetické. V souvislosti s celkovým rozvojem společnosti dnes textil využíváme k mnoha dalším účelům, a to v nejrůznějších oborech. Textil se také významně podílí na našem životním prostředí. Má zde funkci praktickou, ale i dekorační. Textil na člověka působí velmi intenzivně, máme k němu důvěrnější vztah zejména proto, že jej může vnímat v podstatě všemi smysly.¹ Lidský smyslový systém tvoří 5 smyslů a pomáhá nám reagovat na různé podněty.² „Poznávání vnějšího okolí organismu je předpokladem života a jeho prvním vývojovým stupněm je smyslové poznávání či vnímání.“³ Získávání informací o vlastnostech, situacích a vzájemných vztazích pomáhá člověku přizpůsobit se vnějším podmínkám. Naše vnímání ovlivňují i předchozí vjemy – paměť a naše vzpomínky.⁴

Textil tedy vnímáme zrakem, hmatem, dokonce i čichem a sluchem. Hmatový vjem ze struktury textilie může být velice silný a může v nás vyvolávat nejrůznější emoce, vzpomínky a asociace.

Švankmajer v publikaci „*Transmutace smyslů*“, zdůrazňuje význam mimovizuálních vjemů a aktivit, především ve sféře hmatu. Hmatové vjemy podle něj stimulují a provokují představové asociace. „*Hmatová paměť jako předpoklad taktilního umění, jež nemá nic společného s tradičním pojetím „krásky“, ale jedná se o jeden ze způsobů vyjádření „toho, co jsme“.*“⁵

¹ SKARLANTOVÁ, J. *Textilní výtvarné techniky*. 1. vyd. Plzeň : Fraus, 2005. s. 10 - 20. ISBN 80-7238-319-1.

² JANKŮ, J. *Využívání metody snoezelen u osob s mentálním postižením*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. s.52 - 56. ISBN 978-80-7368-915-5.

³ NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha : Academia, 1998. s. 228. ISBN 80-200-1290-7.

⁴ JANKŮ, J. *Využívání metody snoezelen u osob s mentálním postižením*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. s.52 - 56. ISBN 978-80-7368-915-5.

⁵ ŠVANKMAJER, J. *Transmutace smyslů*. 2. rozš. vyd. Praha : Středoevropská galerie a nakladatelství, s. r. o. , 2004. s. 9. ISBN 80-902258-3-7 (brož.)

1.2. Textilní tvorba a prostor

Jedním z historických mezníků nejen v textilní tvorbě, ale i v umění obecně, je období po druhé světové válce, počínaje 60. lety 20. století. Tato léta jsou plná změn a i umění nabývá nových podob. Mění se pohled na textilní materiál. Ten se stává sám výrazovým prostředkem a stále více se uplatňuje ve volném umění. Tkaná tapiserie již směřuje od plochy do prostoru. Téma textil a prostor je poprvé spojeno se 4. Mezinárodním bienálem tapisérie v Lousanne v roce 1969. Zásadní postavou tohoto bienále se stala polská výtvarnice Magdalena Abakanowicz, která na bienále představila svůj první Abakan. Abakan byl obrovský, měkký, pohyblivý objekt. Materiálem pro tuto, ale i pro další její realizace, se stal sisál. Autorka ke svým tkaným pracím nepotřebuje stěnu, ale prostor. Společně s ostatními umělci, kteří se zúčastnili bienále v Lousanne (např.: Jagoda Buic nebo Françoise Grossen), inspirovali mnoho dalších umělců a ovlivnili vývoj textilního umění⁶

V roce 1979 představila Magdalena Abakanowicz nové dílo „*Pro meditaci*“.⁷ Jedná se o objekty vysoké 3 metry, které působí monumentálně a zároveň organicky. Připomínají uschlý list nebo kuklu. Do objektu se jistě dá schovat, a jak napovídá název, člověk zde může i meditovat.

V roce 1983 se uskutečnilo další, 11. bienále v Lausanne, jehož společným tématem se stalo téma Vlákno a prostor. Textil v architektuře má své místo, plní zde především funkci dekorační. Instalací textilního vlákna do architektury vzniká další vlastní prostor, který má své kvality. V prostoru působí svojí barvou, strukturou, měkkostí, proměnlivostí.

Na 11. bienále představil svoji práci i Guy Houdouin. Jeho práce nesla název „*Chrám Pataků*“, Jedná se o jakýsi stan, který je tvořen splétáním a skládáním pruhů papíru, přičemž v povrchu vznikají škvíry, kterými do prostoru pravděpodobně vniká světlo. Stan je odkazem k archetypům obydlí. Rozměry objektu jsou 230 x 400 x 400 cm. Stan diváka přímo vybízí k tomu, aby se podíval dovnitř a nechal na sebe tento zajímavý prostor působit.⁸

Ráda bych zde zmínila i dva objekty, do kterých jsem měla možnost sama vstoupit. V roce 2007 jsem navštívila výstavu, na které mě velmi zaujaly dva objekty. Jednalo se

⁶ ŠTEIGLOVÁ, T. *Významné osobnosti světové textilní tvorby a bienále v Lausanne*. 1. Vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009.s. 5 - 12. ISBN 978-80-244-2282-4.

⁷ ŠTEIGLOVÁ, T. *Významné osobnosti světové textilní tvorby a bienále v Lausanne*. 1. Vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009.s. 51 - 53. ISBN 978-80-244-2282-4.

⁸ ŠTEIGLOVÁ, T. *Významné osobnosti světové textilní tvorby a bienále v Lausanne*. 1. Vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. s. 68 - 72. ISBN 978-80-244-2282-4.

o výstavu s názvem ORBIS PICTUS aneb Brána do světa tvořivé lidské fantazie.

Výstava proběhla v několika českých městech. Jedná se o soubor instrumentálních objektů, které mají v divácích probouzet fantazii a imaginaci. Základní myšlenka je inspirována českým humanistou J. A. Komenským – člověk díky kreativní hře poznává okolní svět i sebe sama. Autoři výtvarných objektů expozice Orbis pictus jsou: Milan Cais, Luboš Fidler, Ivan Havlíček, Martin Janíček, Jaroslav Kořán, Petr Lorenc, Jiří Melzer, Petr Nikl, Ondřej Smejkal, Václav Smolka, Čestmír Suška, Zdeněk Šmíd, Miloš Vojtěchovský. Centrálním útvarem výstavy je tzv. „Srdce“. „Srdce“ je nafukovací útvar, do kterého může divák vstoupit, a ve kterém se nachází variabilní hrací sestava nástrojů. Dalším nafukovacím objektem, je tzv. „Oko“. Do tohoto objektu vedou dva vstupy a jeho tvar má připomínat oční bulvu. Uvnitř najdeme optický systém, díky němuž vidíme to, co bychom ze stejného úhlu za normálních podmínek neviděli. Úhel toho, co vidíme, může divák sám změnit.⁹

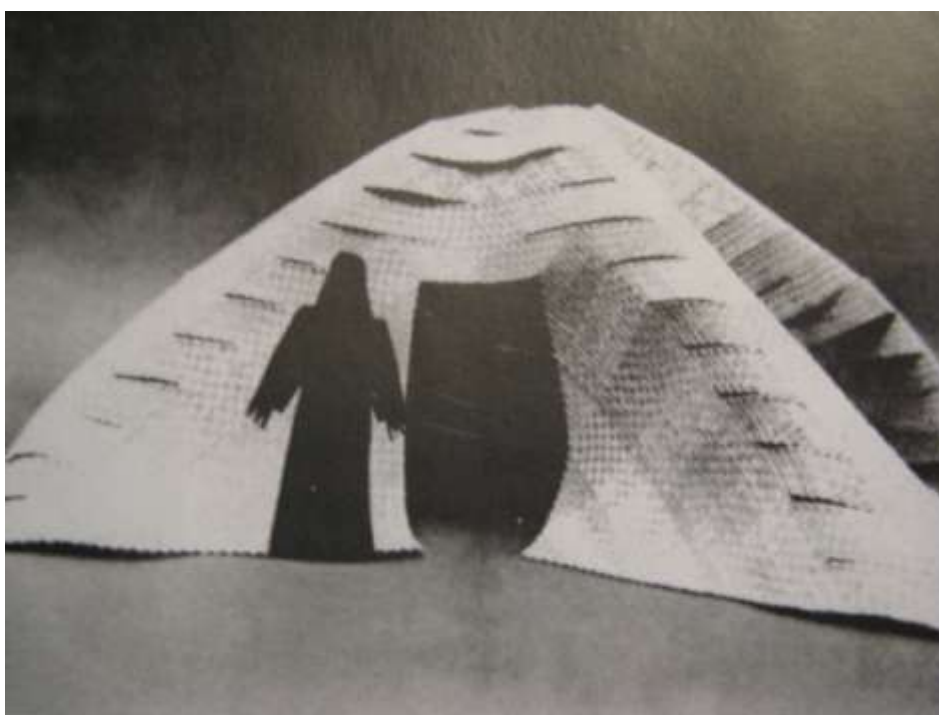
Objekty sice nejsou textilního charakteru, ale jedná se o jakési „prostory v prostoru“, jež vzbuzují pocity zvědavosti, divák chce přirozeně vědět, co se skrývá uvnitř, chce se do takového prostoru podívat, na chvíli v něm být a vnímat prostorový zážitek. Při takovémto zážitku se uplatňují všechny smysly a zkušenosti – hmatové, zrakové i svalové.

Některé prostorové vjemy však mohou být pro člověka nepříjemné a mohou vést k nepříznivým pocitům. Vše je ale individuální, co se někomu může zdát nepříjemné, může být pro druhého příjemným zážitkem. Celkový dojem z prostoru velmi ovlivňují i použité barvy. Ty se podílejí na celkové atmosféře prostoru. Některé barvy mohou prostor opticky zvětšovat jiné naopak.

⁹ *Expozice ORBIS PICTUS*. [online]. [2012-03-11]. Dostupné na: <<http://pampaedia.lichy.cz/cz/art.php?XD=23>>.

Obr. č. 1: Magdalena Abakanowicz : Black environment.

Obr. č. 2. Guy Houdouin : Chrám Patakù, 1983.

Obr. č. 3. Orbis pictus : „*Srdce*“.

Obr. č. 4. Orbis pictus – „*Oko*“.

2. Relaxace

Když se rozhledneme na lidi kolem sebe, zjistíme, že většina z nich někam chvátá, spěchá, nestíhá. Každý musí za den stihnout spoustu věcí - zaměstnání, schůzku v bance, rychlou kávu s kamarádem, studium. Takovýto shon se dnes již netýká pouze dospělých, ale i dětí. Většina z nich již od raného věku navštěvuje nejrůznější kroužky a volnočasové aktivity, ale skutečně volného času, kdy si člověk může dělat tzv. „co chce“, není nikdy dost. Většina lidí dnes neumí skutečně odpočívat, jsou v neustálém napětí a stresu.

*„Z psychologického hlediska lze stres chápat jako stav nadměrného zatížení či ohrožení.“*¹⁰ Jedná se o vzájemný vztah mezi požadavky, které jsou na nás kladeny, a mezi schopnostmi tyto požadavky zvládat.¹¹

Kromě stresu přináší moderní doba i zvýšenou úzkost a strach. Člověk je v neustálém napětí, potlačuje své emoce a to vše může vyvolat i psychosomatické obtíže. Lidé se každodenní stres snaží zvládat různými způsoby. Jedním z takovýchto způsobů, jak zátěžovým situacím předcházet a mírnit je, je naučit se plnohodnotně odpočívat. Nejedná se o krátkodobou relaxaci jednou za měsíc. Jde o to, najít si čas pro odpočinek každý den, a to ve dne i v noci. Důležité je vymezit si v každodenním shonu chvíli na vydechnutí, abychom si navodili příjemné rozpoložení a relaxovali.¹²

Relaxaci definuje Akademický slovník cizích slov (1998) jako: *„uvolnění fyzického nebo psychického napětí. Jedná se o fyzický děj vedoucí k ustavení termodynamické rovnováhy“*.¹³

Ve své práci se chci zaměřit i na osoby se zdravotním postižením, které jsou ve svém životě zatěžovány stejnými stresory, jako intaktní společnost, ale navíc jsou ještě často handicapovány svým postižením. Zaměřila jsem se na osoby s ADHD a mentální retardací, s nimiž jsem měla možnost se setkat v rámci své pedagogické práce v ZŠ speciální. Každá tato skupina má svá specifika a vyžaduje individuální přístup, stejně jako konkrétní jedinci.

¹⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie pro pomáhající profese : Variabilita a patologie lidské psychiky*. 3. vyd. Praha : Portál, 2004. s. 17. 860 s. ISBN 80-7178-802-3.

¹¹ PETROVÁ, A. a kol. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009.

¹² ŽÁČKOVÁ, H., JUCOVIČOVÁ, D. *Relaxace nejen pro děti s ADHD*. 4. vyd. Praha : nakladatelství D + H, 2004. s.12 – 17. ISBN 978-80-903869-8-3.

¹³ PETRÁČKOVÁ, V. KRAUS, J. a kol. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha : Akademia, 1998. s. 656. ISBN 80-200-0607-9.

2.1. Specifika relaxace u osob s ADHD

Syndrom ADHD je řazen do skupiny specifických poruch chování. Je to syndrom poruchy pozornosti spojený s hyperaktivitou. Starší názvy této poruchy jsou například: (LMD) lehká mozková dysfunkce nebo hyperaktivní syndrom.¹⁴

ADHD je dělena do tří kategorií, dle symptomů:

1. *Prostá porucha pozornosti (ADD)*
2. *Hyperaktivita a impulzivita*
3. *Porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou a impulzivitou.*¹⁵

Příznaky ADHD jsou následující: problematický kontakt s okolím, zvláštnosti v citové sféře, nízká frustrační tolerance, sociální chování, které neodpovídá věku ani intelektu a změny osobnosti. Dětem s ADHD je třeba věnovat zvláštní péči a především trpělivost. V běžném životě je takové dítě vnímáno spíše negativně, jako dítě „zlobivé“. Dostává se totiž častěji do konfliktů než ostatní děti, a to bývá považováno za důsledek nesprávné výchovy. ADHD se u dítěte projevuje již v batolecím období tak, že dítě vydrží dlouho bez spánku, ale nedokáže se dlouho soustředit na určitou činnost. Dítě je zvýšeně pohyblivé, s čímž souvisí i častější úrazovost než u ostatních dětí. Pro děti (zejména pro děti s některými vývojovými poruchami), je potom velmi náročný a stresující školní proces. Proto je třeba poskytnout jim dostatečný prostor pro odpočinek. Ten však ve školách často chybí. Při nedostatku pohybu a možnosti uvolnění se u dětí s ADHD začne projevovat zvýšená nesoustředěnost, neklid a únava. Relaxační techniky přispívají ke zklidnění a k zlepšení jejich výkonnosti.¹⁶

Jak už bylo zmíněno, u dětí s ADHD se projevují problémy s udržením pozornosti, někdy i agresivitou, problémy v komunikaci. Relaxační techniky, jako jsou například dechová cvičení nebo jóga, mohou jejich problémy zmírnit.

Při odpočinku se lidé obecně začnou více soustředit, začínají vzpomínat a napadají je nové věci. To platí i pro děti s ADHD - i pro ně je důležitý odpočinek a spánek, kterého však mají problémy dosáhnout. K dosažení spánku jim pomáhají právě dechová cvičení, která dítě

¹⁴ ŽÁČKOVÁ, H., JUCOVIČOVÁ, D. *Relaxace nejen pro děti s ADHD*. 4. vyd. Praha : nakladatelství D + H, 2004. s.7 – 12. ISBN 978-80-903869-8-3.

¹⁵ ZELINKOVÁ, O. *Poruchy učení : dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD*. 11.vyd. Praha : Portál, 2009.13 -15 s. ISBN 978-80-7367-514-1.

¹⁶ ŽÁČKOVÁ, H., JUCOVIČOVÁ, D. *Relaxace nejen pro děti s ADHD*.4. vyd. Praha : nakladatelství D + H, 2004. s. 7-18. ISBN 978-80-903869-8-3.

zklidni, a při kterých dosáhnou psychického uvolnění. Je však nutné brát v potaz i zdravotní stav dítěte. Dechová cvičení fungují tak, že při vdechu dochází k napětí svalů, cév, zvyšuje se tep a naopak při výdechu se napětí svalů uvolňuje, tep se snižuje a dochází k celkovému uvolnění a zklidnění. Pokud dítě sleduje rytmus svého dechu a tepu, začne se více soustředit. Chtít po dětech s ADHD aby odpočívaly, je velmi těžké a vyžaduje to opravdu velikou trpělivost. Je důležité, aby se dítě s ADHD naučilo tzv. přepínat mezi situací aktivity a klidu, čehož může využít v běžných životních situacích. Je vhodné začít s relaxací, která trvá třeba jen pár minut a tento čas se pak prodlužuje. Při relaxaci můžeme využít i imaginací.¹⁷ Imaginace jsou rozmanité představy, které nám umožňují propojit vnější prožitky jedince s vnější skutečností. Imaginací může člověk ovlivnit svoji tepovou frekvenci a tlak krve. Obvykle má tři části. V první fázi se jedinec uvádí do relaxovaného stavu, ve druhé fázi probíhá vlastní imaginace a ve třetí fázi se jedinec vrací zpět do svého reálného života.¹⁸ Téma imaginace je dobré přizpůsobit individuálně jedinci. Některá témata by v něm mohla vyvolat i negativní pocity. Mladším dětem můžeme vyprávět pohádkové příběhy, u starších můžeme propojit téma s probíranou školní látkou. U dětí s mentální retardací je třeba brát v potaz jejich úroveň kognitivních funkcí, které jsou v důsledku jejich postižení snižené. Nemají například tak rozvinutou představivost. Imaginace mohou působit i výchovně nebo terapeuticky, zde je však potřeba myslet na to, že by imaginaci měl provádět odborník.

¹⁷ ŽÁČKOVÁ, H., JUCOVIČOVÁ, D. *Relaxace nejen pro děti s ADHD*. 4. vyd. Praha : nakladatelství D + H, 2004. s. 18 - 22. ISBN 978-80-903869-8-3.

¹⁸ PETROVÁ, A. a kol. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009.

2.2. Specifika osob s mentální retardací

Vlastní termín mentální retardace se skládá ze dvou latinských slov „mentis“, což znamená mysl a „retardare“ zaostávat.¹⁹ „*Mentální retardaci lze definovat jako vývojovou duševní poruchu se sníženou inteligencí, demonstrující se především sníženým kognitivních, řečových, pohybových a sociálních schopností, s prenatální, perinatální a postnatální etiologií.*“²⁰

Faktory, jež mohou zapříčinit mentální retardaci, se dělí na dva typy - vnější a vnitřní. Mezi vnější, neboli endogenní faktory, patří dědičnost a genetické vlohy. Dnes se využívá tzv. prenatální diagnostiky (odběr plodové vody, placenty), která zjišťuje stav plodu. Tímto způsobem můžeme odhalit většinu vad hned v počátcích. Druhým typem jsou faktory vnější, neboli exogenní. Ty mohou na člověka působit jak ve fázi prenatální, perinatální, tak i postnatální. Jsou to nejčastěji záněty, nemoci, intoxikace, úrazy. Mezi vnější faktory patří i nevhodné sociální prostředí dítěte, které může snížit inteligenční kvocient až o 10 – 20 bodů. Klasifikace mentální retardace vychází z mezinárodní klasifikace nemocí (WHO, 10. Revize), kdy je míra defektu dána stupněm inteligenčního kvocientu. Rozlišení stupně a rozsahu postižení je důležité pro zvolení adekvátní formy výchovy a vzdělávání.²¹

Klasifikace: „*F 70: Lehká mentální retardace (IQ 50 – 69)*

F 71: Středně těžká mentální retardace (IQ 35- 49)

F 72: Těžká mentální retardace (IQ 20 – 34)

*F 73: Hluboká mentální retardace (IQ 0-19)“.*²²

U osob s mentálním postižením se vyskytují zvláštnosti v jejich percepci. Mají například snížený rozsah zrakového vnímání. Nevidí komplexně a jsou schopny rozlišit pouze základní barvy. Špatně se orientují v novém prostředí. Mají sníženou schopnost taktilních vjemů a je

¹⁹ KOZÁKOVÁ, Z. *Psychopedie : texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. s.17-26. ISBN 80- 244-0991-7.

²⁰ VALENTA, M, MÜLLER, O. *Psychopedie : teoretické základy a metodika*. 4. vyd. Praha : Parta, 2009. s. 2. ISBN 978-80-7320-137-1

²¹ JANKŮ, J. *Využívání metody snoezelen u osob s mentálním postižením*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. s.18 - 20. ISBN 978-80-7368-915-5.

²² JANKŮ, J. *Využívání metody snoezelen u osob s mentálním postižením*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. s. 25. ISBN 978-80-7368-915-5.

narušeno celkové vnímání vlastního těla a jeho polohy. Osoba s mentální retardací udrží pozornost pouze na velmi malou chvíli, může mít i přidruženou vadu ADHD a další vady. Zde je opět důležitá relaxace, jež osobu znovu aktivuje. Další specifika se nacházejí také v emocionální sféře, kdy takovýto jedinec potřebuje mít svoje jistoty a pocity bezpečí.

V situaci edukace a socializace je důležité všechny tyto jejich schopnosti rozvíjet, a to ve všech oblastech života, s přihlédnutím k individuálním schopnostem. K relaxaci a rozvoji funkcí nám mohou pomoci například prenatální terapie nebo metoda snoezelen.²³

2.3. Prenatální terapie

Prenatální terapie se snaží zavést jedince do prenatálního stavu prostřednictvím různých podnětů. Terapie probíhá v tzv. Prenatální místnosti, která by měla v člověku evokovat dělohu matky. Měla by být spíše tmavší, s odstíny červené nebo růžové. Terapeutický postup má tři fáze. V první fázi se terapeut snaží navázat na zkušenosti před porodem, kdy byl klient v bezpečí a v příjemném prostředí. Člověk se v této fázi uklidní a naváže na prvotní pocity jistoty a důvěry. Ve druhé fázi probíhá stimulace za pomoci pohybu vody (zde se využívá vodní postele), vodozvukového systému, vibrací. Ty mají ve člověku evokovat kolébání, hudba (zejména hluboké tóny) má uklidňovat. Klient se uvolňuje a vnímá rytmus svého dechu a tepu. V poslední, třetí fázi, se terapeut zaměřuje na vnitřní a vnější okolí klienta, na to co právě prožívá a jaké si odnáší nové zkušenosti. Terapie působí na emocionální složku osobnosti a vychází z předpokladu, že rozvzpomenutím se na prenatální stádium, které bylo bezpečné a bezstarostné, usnadní klientovi pozitivní začátek jeho rozvoje.²⁴

Již v prenatálním období má dítě vyvinutý smysl pro hmat, reaguje na dotyk nejen rodičů, ale i sourozenců. Tento kontakt je pak základem pro vytváření sociálních vazeb.²⁵ Prenatální terapie využívají především osoby s těžkým mentálním postižením a právě vracení se k prenatálním zážitkům může pomoci v komunikaci s těmito osobami.

²³ JANKŮ, J. *Využívání metody snoezelen u osob s mentálním postižením*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. s. 125 - 130. ISBN 978-80-7368-915-5.

²⁴ JANKŮ, J. *Využívání metody snoezelen u osob s mentálním postižením*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. s. 116 - 119. ISBN 978-80-7368-915-5.

²⁵ DOHERTY – SNEDDON, G., Neverbální komunikace dětí. Jak porozumět dítěti z jeho gest a mimiky. In. JANKŮ, J. *Využívání metody snoezelen u osob s mentálním postižením*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. s. 64 - 66. ISBN 978-80-7368-915-5.

2.4. Snoezelen

Snoezelen je metoda nebo také terapie, s cílem aktivní stimulace smyslů různými podněty. Jedná se o podněty zrakové, chuťové, sluchové a haptické. Metoda rozvíjí poznávání a vnímání, schopnost koncentrace a navazování vztahů a aktivuje jedince. Snižuje agresivitu, rozvíjí emocionalitu.²⁶

International Snoezelen Association (ISNA) vymezuje Snoezelen takto: „prostředí, které vytváří pocit pohody, uvolnění, zklidnění, ale také aktivizuje, stimuluje a probouzí zájem, řídí a klasifikuje podněty, vyvolává vzpomínky, organizuje komplexní rozvoj, snižuje pocity strachu a úzkosti, vyvolává pocity jistoty a bezpečí, podporuje socializaci a rozvoj vztahů a přináší radost.“²⁷

Metoda bývá aplikována ve speciálních místnostech. Prostředí nesmí být stresující, mělo by vytvářet atmosféru důvěry. Uvnitř by měla být příjemná teplota. Mělo by v ní být spíše přítmí. Většinou jsou místnosti vybaveny vodní postelí, polštáři, dekami, sedáky, rohožemi. Měly by se zde nacházet i oddělené malé osobní prostory. Klient by měl mít možnost volby, kam si chce sednout nebo lehnout, aby si vytvořil samostatný prostor, ve kterém nebude rušen. Místnost by měla být dobře technicky vybavena, zároveň by měla být pro klienty bezpečná. Mezi obvyklé vybavení snoezelenů patří světla, vodní sloupce, reproduktory, světelná vlákna. Výmalba je většinou bílá. Místnost pro snoezelen se liší svým multifunkčním charakterem od místnosti pro prenatální terapii.

Jedním z prototypů multismyslové místnosti je tzv. přenosné prostředí – jedná se o prostředí, které se dá v případě potřeby přenášet. Není nijak velké, a přesto přináší osobám se speciálními potřebami nové podněty v novém nestereotypním prostředí. Jedná se o osoby všech věkových kategorií, které jsou upoutány na lůžku.²⁸

Je vhodné v místnosti pracovat s osobami individuálně vzhledem k jejich postižení, popřípadě s menší skupinou lidí. Dnes se této metody využívá stále více a snoezelen místnosti

²⁶ JANKŮ, J. *Využívání metody snoezelen u osob s mentálním postižením*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. s. 125 - 130. ISBN 978-80-7368-915-5.

²⁷ JANKŮ, J. *Využívání metody snoezelen u osob s mentálním postižením*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. s. 127. ISBN 978-80-7368-915-5.

²⁸ JANKŮ, J. *Využívání metody snoezelen u osob s mentálním postižením*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. s.140- 145. ISBN 978-80-7368-915-5.

už najdeme ve většině škol a nejrůznějších zařízení v rámci sociálních služeb (domov pro osoby se zdravotním postižením, domov pro seniory atd.).

Příznivý vliv má tato metoda na děti se syndromem ADHD. Pobyt v místnosti přináší těmto dětem relaxaci a uvolnění, díky němuž jsou schopny vyšší koncentrace. U osob s mentálním postižením se metody snoezelen využívá jako podpory při procesu vzdělávání a výchovy. Jak již bylo zmíněno, je důležité přistupovat k žákům, (klientům) individuálně. Někdo může místnost využívat například pouze pro relaxaci, někdo zase využije její funkce interakční. Učitel či vychovatel musí být při této metodě velmi vnímavý a empatický. Jedná se o situaci, při níž se nerozvíjí vyšší kognitivní funkce, jako je např.: myšlení, paměť, logika. Měl by vnímat potřeby žáka (klienta), jeho verbální i neverbální projevy.²⁹

Obr. č. 5 Prenatální místnost.

Obr. č. 6. snoezelen místnost.

²⁹ JANKŮ, J. *Využívání metody snoezelen u osob s mentálním postižením*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. s.132 - 135. ISBN 978-80-7368-915-5.

3. Textilní hračky a pomůcky

Pro výrobu hraček a pomůcek se v dnešní době využívá různých materiálů, nejčastěji to jsou umělé hmoty, či dřevo. Textilní hračky a pomůcky působí oproti těmto zmíněným materiálům teple a měkce. Textilní materiál, zejména bavlna, má spoustu výhod. Dobře se udržuje, tvaruje a je zde velký výběr barevných variací.

Barevnost hraček obecně má velký význam. Děti zaujmou barvy základní, které jsou jasné, čisté, zářivé. Barvy mají na člověka velký vliv, a je proto důležité volit vhodné barvy současně k účelu pomůcky. Kromě barvy může děti zaujmout tvar výrobku, popřípadě dekor. Příkladem textilních pomůcek jsou měkké stavebnice, balónky, maňásci, látková písmena abecedy atd.

Textilní pomůcky často najdeme v ZŠ speciálních, ale i v dalších zařízeních, jak jsem se mohla sama přesvědčit při své praxi. Důvodem jsou již zmíněné výhody textilního materiálu. U dětí jsou oblíbené zejména sedací vaky a polohovací polštáře. Ty jsou často vyplněny polystyrénovými kuličkami, které se přizpůsobí tělu a zároveň udržují teplotu. Tyto polohovací pomůcky jsou využívány čím dál častěji a získávají si stále větší oblibu.

3.1. Barevnost

Jak již bylo zmíněno, barvy mají velký vliv na člověka – mohou například zvýšit nebo snížit krevní tlak. Barvy rozdělujeme na teplé a studené. Mezi teplé barvy patří žlutá, oranžová, červená. Mezi studené modrá, zelená. Žlutá, barva slunce, vyzařuje teplo, v interiéru působí příjemně a vřele. Červená barva působí velmi intenzivně. Jedná se o barvu tzv. nejnítěrnější a nejdůvěrnější. Je to barva, jež podporuje aktivitu, chuť k jídlu, povzbuzuje duševní činnost a příznivě ovlivňuje fyziologické činnosti. Dobře ji doplňuje bílá barva, která je neutrální. Modrá barva se řadí k barvám studeným, evokuje pocity chladu. Zelená je barvou rovnováhy. Vzbuzuje pocity svěžesti a zpomaluje psychologické pochody – uklidňuje. Zelené barvy se využívá díky svým vlastnostem i v lékařství.³⁰ Je však na každém, jakou konkrétní barvu preferuje.

³⁰ ŠINDELÁŘ, D. *Estetika užité tvorby*. 1.vyd. Praha: Odeon, 1978. s.107-113.

3.2. Výroba hraček a pomůcek

Výrobou, vývojem a prodejem pomůcek pro speciální pedagogiku se v ČR zabývá BAZALSNUZ o.s.. Jejich návrhy výrobků často vychází z podnětů speciálních pedagogů. Společnost spolupracuje s Institutem bazální stimulace ve Frýdku Místku. Nabízí velké množství doplňků do snoezelenu. Některé výrobky jsou vytvořeny ze speciálního materiálu, tzv. Sanopur, který je omyvatelný a tudíž vhodný pro zařízení, která mají přísné hygienické požadavky. Tento materiál také doplňují 100% bavlnou. I design výrobků je velice zajímavý viz obr. 7. a 8.³¹

Designem a samotnou výrobou textilních hraček značky Tojatoj se zabývá výtvarnice Petra Fekarová. Vytváří originální hračky a předměty, jež jsou pro děti jistě velmi působivé.³² Ráda bych zde také zmínila diplomovou práci Ivony Kulzycké, ve které se autorka věnuje textilní stavebnici pro děti.

Textilní hračky a pomůcky obecně musí splňovat určité podmínky, které souvisí s uváděním těchto výrobků na trh. Těmito podmínkami se v ČR zabývá Institut pro testování a certifikaci ve Zlíně³³ Státní zkušební ústav lehkého průmyslu v Českých Budějovicích.³⁴ Dále pak Sdružení pro hračku hru, jež je samostatným dobrovolným sdružením se sídlem v Praze.³⁵

³¹ *Pomůcky pro aplikaci BAZÁLNÍ STIMULACE a pomůcky pro vybavení SNOEZELEN PROSTŘEDÍ* [online]. [2012-05-24]. Dostupné na: <<http://www.maxim-zdr.cz/>>.

³² *Hračky - Tojatoj* [online]. [2012-05-24]. Dostupný na: <<http://www.tojatoj.cz/kapsare.html>>.

³³ *Hračky* [online]. [cit. 2012-07-06]. Dostupné na: <http://www.itczlin.sk/_itc_/testovani-certifikace.php?kategorie=1031>.

³⁴ *Bezpečná a kvalitní hračka* [online]. [cit. 2012-07-06]. Dostupné na: <<http://www.zulpcb.cz/cz/sluzby/zkusebna-ceske-budejovice/bezpecna-a-kvalitni-hracka/>>.

³⁵ *Poslání zájmového sdružení* [online]. [2012-07-06]. Dostupné na: <http://www.sdruzenihracky.cz/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1>.

Obr. č. 7. Sedák

Obr. č. 8. Slunečnice

Obr. č. 9 Stan pes

Obr. č. 10 Stan slon

Obr. č. 11. Domeček

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4. Moje relaxace

Každý člověk si potřebuje někdy odpočinout a relaxovat. Někdy nám k odpočinku stačí krátké zatřepání ramen, či protáhnutí těla, jindy potřebuje alespoň týdenní dovolenou na horách nebo u moře. Každý řeší zátěžové situace jinak a každý jinak odpočívá. Někdo vyrazí do společnosti, jiný se před stresem snaží schovat – zaleze do svého domečku, kukly, „brlohu“, prostě někam, kde bude mít klid.

Jelikož bydlím v malém bytě s rodiči a starším bratrem a na koleji zase sdílím pokoj s dalšími dvěma spolubydlícími, je pro mě největším odpočinkem to, když jsem sama. Když se kolem mě rozprostře líbezná ticho a mohu si, ničím neomezena, vybrat to co chci dělat. Skutečně odpočívat ale musím v prostředí, ve kterém se cítím bezpečně, kde je teplo, a kde jsem obklopena příjemnými materiály, světlo je ztlumené a neoslňuje. Takovýto prostor jsem již dlouho nenašla. Inspirována svými zkušenostmi z dětství, z pedagogické praxe a z textilního umění jsem se rozhodla jej vytvořit.

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla zabývat prostorem, ve kterém bych se cítila dobře, a ve kterém by se stejně cítili i ostatní. Musela jsem však vyzkoušet, zda se opravdu budu v zamýšleném prostoru cítit dobře. Chtěla jsem si vytvořit vlastní, osobní prožitek.

Ráda se inspiroji svými zážitky a vzpomínkami z dětství. Proto jsem do práce zařadila i oblíbenou dětskou činnost – stavění „bunkrů“. Co je takový dětský „bunkr“? Je to prostor, jakýsi stan, do kterého se dítě může ukrýt. Už jen samotný proces stavění „bunkru“ a vymýšlení nejlepší konstrukce je zajímavý a v dětech jistě probouzí fantazii a logické myšlení. V dětství jsem se svým starším bratrem takovéto „bunkry“ stavěla. Ke stavbě jsme využívali nejrůznějších stavebních dílů, jako byly židle, stůl – jež tvořily konstrukci. Strop a stěny byly vytvořeny z dek a polštářů. Do bunkru jsme často umístili i lampičku. Docílilo se tak příjemné atmosféry a v bunkru se dalo snadno i číst.

Rozhodla jsem se připomenout si tyto zážitky a ve svém pokoji si po letech podobný „bunkr“ postavit. Chtěla jsem zjistit, jak na mě bude takovýto prostor působit. Zda příjemně, nebo zda ve mně bude vzbuzovat pocity nepříjemné. Zavzpomínala jsem a vytvořila „bunkr“ podobný těm, které jsme s bratrem budovali. Jako konstrukce posloužily tři židle a jako stěny deky. Dovnitř jsem umístila velký červený polštář a také lampičku. Nešlo mi v tomto případě o vzhled bunkru, ale především o to, jak se budu cítit uvnitř. Lampička rozzářila celý prostor

a na zdech bunkru se začaly objevovat stíny. Po chvíli sledování stínů jsem si přinesla oblíbenou knížku a začetla jsem se. Vše jsem dokumentovala fotoaparátem.

Prostor na mě působil velmi dobře. Obzvláště červená deka a také měkký polštář. Cítila jsem se v bezpečí a tak nějak odděleně od okolního světa. Myslím, že takovéto odtrhnutí se od všech starostí a povinností občas potřebuje každý. Pocity v „bunkru“ tedy považuji za velmi příjemné. Příjemné pocity z takovýchto prostor jsou však dokázány a jejich vlivů se využívá, například ve speciální pedagogice viz výše. Tyto faktory i můj osobní zážitek mne dovedly k přemýšlení o praktické pomůcce - prostoru pro relaxaci pro děti.

5. Realizace

Jak jsem se již zmínila, ve své práci vycházím ze svých zkušeností z pedagogické praxe, kterou jsem absolvovala v ZŠ speciální a v ZŠ A. Jiráskova v Lanškrouně. Zde jsem se setkala s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami. Obzvláště tyto děti potřebují individuální přístup. Na každé totiž platí něco jiného. Myslím, že ideální je, pokud se pedagog snaží

o svých žácích dozvědět co nejvíce. Měl by znát všechny jejich potřeby a snažit se je naplnit. Jedině pak může vzdělávací proces probíhat tak, jak má. V průběhu své praxe jsem se snažila děti pozorovat. Všimla jsem si, že některé jsou často unavené a potřebují v rámci výuky krátké či delší pauzy.

V ZŠ speciální v Lanškrouně mě velmi zaujala metoda snoezelen, která probíhá ve speciálně upravené místnosti. Tato metoda společně s prenatální terapií, která probíhá v tzv. prenatální místnosti, mě společně inspirovaly k další práci. Rozhodla jsem se vytvořit prostor pro děti, ve kterém by si mohly odpočinout a zaktivizovat svoje síly.

Při hledání tvaru, jež bych takovému prostoru dala, jsem našla inspiraci v dětské knížce Ondřeje Sekory „*Knížka Ferdy mravence*“. Obdivovala jsem, jak autor zábavně a přitom výstižně popisuje zákonitosti ze života hmyzu a to, že opravdu vychází ze znalosti entomologie. Při četbě jsem si vzpomněla, že mě v dětství nejvíce zaujala povídka o chrostících a jejich domečkách, a že jsem si také moc přála takový domeček mít.

Chrostík je okřídlený hmyz, jehož larvy se vyvíjejí ve vodě, kde si budují schránky ze zrnek písku, úlomků větviček nebo z ulitek živočichů.³⁶ Pokud se chrostíci cítí v nebezpečí, schovají se celí do své schránky, do svého domečku. Stejně tak, jako to dělají ostatní živočichové a vlastně i lidé.

³⁶ MCGAVIN G. C. (2005): HMYZ, pavoukovci a jiní suchozemští členovci. Praha: Euromedia Group, s. 156-157. ISBN 80-242-1340-0.

Obr. č. 12. Chrostík

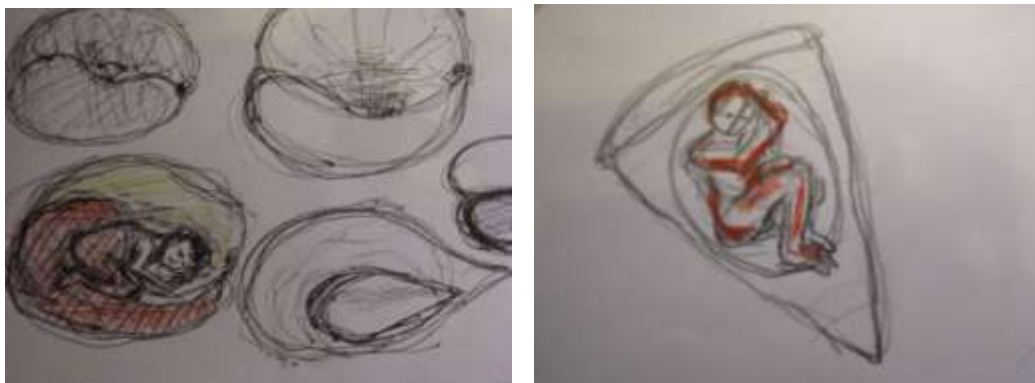

Obr. č. 13. Ilustrace z knihy O.Sekory

Ulita či schránka je pro mě symbolem bezpečného úkrytu. Může však být i symbolem nepřístupnosti, bezdůvodného strachu, a to pokud se někdo do své ulity tzv. uzavře.

Díky této symbolice a vzpomínce na chrostíky, jsem použila tvar schránky, či ulity jako základního tvaru, pro dva zamýšlené objekty. Prvotní návrhy prostoru pro relaxaci ještě touto tématikou inspirovány nebyly.

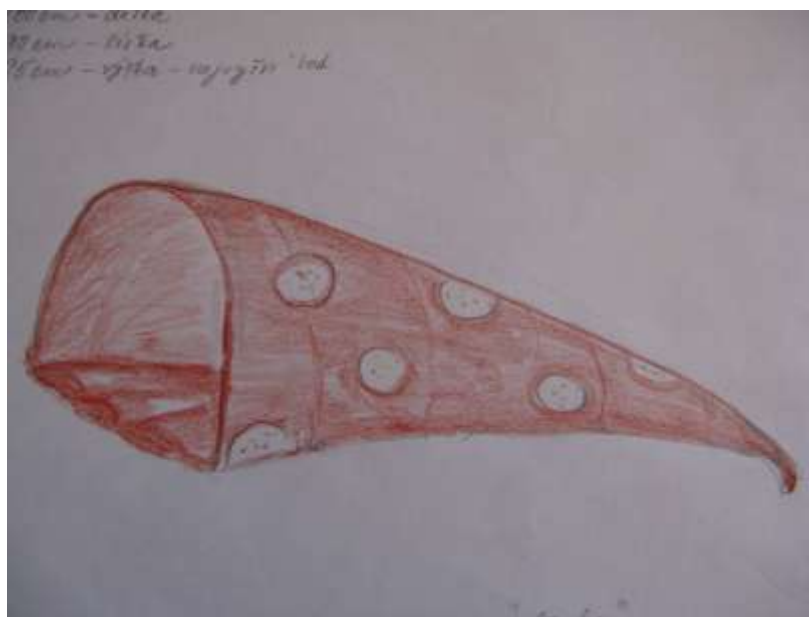
Prvotní návrhy:

Tvar prvního objektu je inspirován pouze tvarem ulity. Svrchní část druhého objektu jsem však chtěla dále stylizovat, aby byl především zajímavější pro děti.

Vytvořila jsem proto několik návrhů, všechny jsem odvozovala od motivů animálních (ryby, plazi). Tvarově mi objekt připomínal i pohádkovou bytost – draka a to zejména jeho hřbet a ocas. Díky tvarové i barevné podobnosti jsem si vybrala právě tuto stylizaci, která je dětem blízká.

Finální návrhy:

Nejprve vznikala objekt červený, na kterém jsem si celý postup vyzkoušela. Teprve po vytvoření stabilní konstrukce jsem začala pracovat na druhém objektu stejným způsobem. Konstrukce objektů jsou tvořeny systémem látkových tunýlků, ve kterých je tažena umělohmotná výztuž, která může sloužit jako výztuha sukni, či korzetů, můžeme ji zakoupit v galanterii.

Výztuž je v tunýlcích pevně všita, aby nedošlo k vysunutí a poranění. Pouze středovou výztuž můžeme vyjmout, a to z důvodu skladnosti objektu. Tato středová výztuž je upevněna v krátkém tunýlku na vnější straně objektu.

Inspiraci k tunýlkovému systému jsem našla u turistických stanů, kde se tento systém často používá.

Objekty se skládají ze dvou částí – střechy a podložky, tyto dvě části se mohou spojit krátkými tkanicemi, které jsou přišity na spodní straně střechy a podložky. Rozdělení

podložky a střechy jsem zvolila z důvodu mobility tak, aby objekty mohly využít i děti se sníženou pohyblivostí, objekt se pouze přemístí k jejich lůžku.

Stěny a střechy jsou vyztuženy vatelínem, podložky dutým vláknem tak, aby celý prostor působil měkce a příjemně. Jako svrchního materiálu, který kryje konstrukci, jsem pro oba objekty použila textil - bavlnu. Přála jsem si s tímto příjemným materiálem pracovat, přestože jsem s ním neměla předchozí zkušenost. Pro práci se mi zdál nejvhodnější díky svým vlastnostem – měkkosti, tvárnosti, praktičnosti. Prošitím látkového obalu a vatelínu, či dutého vlákna, vznikl na stěnách i podložce zajímavý dekor. Zároveň se celá konstrukce zpevnila, spojil se svrchní materiál s vnitřní konstrukcí.

Co se týká barev, volila jsem barvu červenou, jež odkazuje právě na prenatální terapii, a barvu zelenou v kombinaci s bílou. Tyto barvy jsou protikladné ve svém působení na člověka - červená aktivizuje duševní činnost, zelená barva má uklidňující vliv. Do spodní části střechy zeleného objektu, jsem však použila barvu bílou, abych zneutralizovala velké množství zelené, která se již objevila na podložce i na svrchní části střechy. Bílá barva přejímá odstíny zelené právě z těchto částí. Bílé se také využívá v interiéru zmiňovaných snoezelen místností.

Po tom co již byla vytvořena prošíváná podložka a stabilní střecha, jsem na obě části přišila krátké tkanice tak, aby se daly obě části spojit. Na závěr jsem chtěla dát objektům navrhovaný dekor. Na vrchol druhého zeleného objektu jsem připevnila hřeben tvořený z trojúhelníků z tmavozelené a světle zelené látky, který připomíná útvary, jež mají na svém těle draci, či plazi. Na červený objekt jsem již další dekor nenašivala, přestože byl v původním návrhu, nechtěla jsem porušit strukturu, která se vytvořila na střeše po prošití.

Výsledné rozměry objektů jsou:

Červený objekt: výška: 70 cm
 šířka: 100 cm
 délka 180 cm

Zelený objekt: výška: 75 cm
 šířka: 100 cm
 délka: 240 cm

Výsledná bakalářská práce

Detaily:

Objekty ve vzájemné interakci:

Dokumentace v ZŠ speciální

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit prostor pro relaxaci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, konkrétně pro děti s mentální retardací a ADHD, s nimiž jsem se setkala v rámci své praxe.

Nejprve vznikala konstrukce červeného objektu, dle které jsem pak vytvořila i objekt druhý. Prvnímu objektu jsem dala tvar ulity, která je symbolem osobního bezpečného prostoru. Druhý objekt jsem chtěla dále stylizovat tak, aby byl pro děti poutavější.

Celý proces tvorby byl velice zajímavý, jako bych si sama skutečně pomalu vytvářela osobní krunýř či ulitu, podobně jako si vytvářejí svoji ulitu nebo schránku živočichové, jimiž jsem se inspirovala. Při realizování návrhu jsem se snažila vycházet ze zkušeností z pedagogické praxe a z vlastního prožitku z podobného prostoru. Snažila jsem se objekty vytvořit tak, aby byly pro děti zajímavé a prostředí uvnitř bylo co nejpříjemnější.

Oba objekty jsem ověřila v ZŠ speciální v Lanškrouně. Žáci na ně reagovali velmi kladně. Někteří si do tzv. „domečku“, jak prostor sami nazvali, vzali i hračky, jiní si do něj pohodlně lehli a odpočívali. Objekty jsem vyzkoušela ve třídě a následně i ve snoezelenu, kde jsem mohla tuto pomůcku zkombinovat i s ostatním vybavením této místnosti – se světly, vodní postelí, svítící podložkou atd.

Pedagogové mi potvrdili využitelnost objektů a poskytli mi další rady a nápady k užití, mimo jiné i v mateřské škole. Velký zájem vzbudily objekty u žáků s autismem, kterým jsem se v práci primárně nevěnovala.

Při práci na vnitřní konstrukci, ale i na vnějším obalu, jsem získala cenné zkušenosti s textilním materiálem.

Objekty byly zdokumentovány i ve venkovním prostředí, kterým jsem se při jejich tvorbě inspirovala.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura:

JANKŮ, J. *Využívání metody snoezelen u osob s mentálním postižením*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. 189 s. ISBN 978-80-7368-915-5.

KOZÁKOVÁ, Z. *Psychopedie : texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. ISBN 80- 244-0991-7.

KULCZYCKÁ, I. *Textilní stavebnice : diplomová práce*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta pedagogická, 2011. 80 s. Vedoucí diplomové práce Taťána Šteiglová.

MCGAVIN G. C. (2005): HMYZ, pavoukovci a jiní suchozemští členovci. Praha: Euromedia Group, s. 156-157. ISBN 80-242-1340-0.

NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha : Academia, 1998. ISBN 80-200-1290-7.

PETRÁČKOVÁ, V. KRAUS, J. a kol. *Akademický slovník cizích slov*. 1.vyd. Praha : Akademia, 1998. 836 s. ISBN 80-200-0607-9.

PETROVÁ, A. a kol. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009.

SKARLANTOVÁ , J. *Textilní výtvarné techniky*. 1. vyd. Plzeň : Fraus, 2005. 208 s. ISBN 80-7238-319-1.

ŠINDELÁŘ, D. *Estetika užité tvorby*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1978. s.107-113.

ŠTEIGLOVÁ, T. *Významné osobnosti světové textilní tvorby a bienále v Lausanne*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009.135 s. ISBN 978-80-244-2282-4.

ŠVANKMAJER, J. *Transmutace smyslů*. 2. rozš. vyd. Praha : Středoevropská galerie a nakladatelství, s. r.o. , 2004. s. 9. 132 s. ISBN 80-902258-3-7 (brož.)

VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie pro pomáhající profese : Variabilita a patologie lidské psychik*. 3. vyd. Praha : Portál, 2004. 870 s. ISBN 80-7178-802-3.

ZELINKOVÁ, O. *Poruchy učení :dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD*. 11.vyd. Praha : Portál, 2009. s. 195. ISBN 978-80-7367-514-1.

ŽÁČKOVÁ, H., JUCOVIČOVÁ, D. *Relaxace nejen pro děti s ADHD*. 4. vyd. Praha : nakladatelství D + H. 2004. 62 s. ISBN 978-80-903869-8-3.

Internetové zdroje:

Bezpečná a kvalitní hračka [online]. [cit. 2012-07-06]. Dostupné na:
<<http://www.zulpcb.cz/cz/sluzby/zkusebna-ceske-budejovice/bezpecna-a-kvalitni-hracka/>>.

Expozice ORBIS PICTUS. [online]. [2012-03-11]. Dostupné na:
<<http://pampaedia.lichy.cz/cz/art.php?XD=23>>.

Hračky [online]. [cit. 2012-07-06]. Dostupné na: <http://www.itczlin.sk/_itc_/testovani-certifikace.php?kategorie=1031>.

Hračky - Tojatoj [online]. [2012-05-24]. Dostupné z na:
<<http://www.tojatoj.cz/kapsare.html>>.

Pomůcky pro aplikaci BAZÁLNÍ STIMULACE a pomůcky pro vybavení SNOEZELEN PROSTŘEDÍ [online]. [2012-05-24]. Dostupné na: <<http://www.maxim-zdr.cz/>>.

Poslání zájmového sdružení [online]. [2012-07-06]. Dostupné na:
<http://www.sdruzenihracky.cz/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1.

Black environnement Dostupné na:

<www.abakanowicz.art.pl/abakans/BlackEnvironnement.php>.

1970-78, sisal weaving, fifteen pieces each on metal support

fifteen pieces, each :

300 x 80 x 80 cm

Collection of the artist

Obr. č. 2. Guy Houdouin. *Chrám pataků*

(ŠTEIGLOVÁ, T. *Významné osobnosti světové textilní tvorby a bienále v Lausanne*. 1. Vyd.

Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009.135 s. ISBN 978-80-244-2282-4.)

Obr. č. 3. Orbis pictus. [online]. [2012-03-11]. Dostupné na:

<<http://pampaedia.lichy.cz/cz/art.php?XD=23>>.

Obr. č. 4. Orbis pictus. [online]. [2012-03-11]. Dostupné na:

<<http://pampaedia.lichy.cz/cz/art.php?XD=23>>.

Obr. č. 5. Prenatální místnost. [online]. [2012-03-11]. Dostupné na: < [http://www.maxim-](http://www.maximzdr.cz/vybaveni-a-interiery-pro-smyslovou-terapii-snoezelen/snoezelen-interiery/terapie-prenatalni-mistnost)

[zdr.cz/vybaveni-a-interiery-pro-smyslovou-terapii-snoezelen/snoezelen-interiery/terapie-](http://www.maximzdr.cz/vybaveni-a-interiery-pro-smyslovou-terapii-snoezelen/snoezelen-interiery/terapie-prenatalni-mistnost)

[prenatalni-mistnost](http://www.maximzdr.cz/vybaveni-a-interiery-pro-smyslovou-terapii-snoezelen/snoezelen-interiery/terapie-prenatalni-mistnost)>.

Obr. č. 6. Snoezelen [online]. [2012-05-24]. Dostupné na <[http://centroanayet.com/snoezelen-](http://centroanayet.com/snoezelen-fotos.php)

[fotos.php](http://centroanayet.com/snoezelen-fotos.php)>.

Obr. č. 7. Sedací vaky kuře. [online]. [2012-05-24]. Dostupný na< [http://www.maxim-](http://www.maximzdr.cz/kompenzacni-pomucky-pro-bazalni-stimulaci/relax-vaky/sedaci-vaky-kur)

[zdr.cz/kompenzacni-pomucky-pro-bazalni-stimulaci/relax-vaky/sedaci-vaky-kur](http://www.maximzdr.cz/kompenzacni-pomucky-pro-bazalni-stimulaci/relax-vaky/sedaci-vaky-kur)>.

Obr. č. 8. Slunečnice polohovací. [online]. [2012-05-24]. Dostupný na <[http://www.maxim-](http://www.maximzdr.cz/kompenzacni-pomucky-pro-bazalni-stimulaci/relax-vaky/slunecnice-polohovaci)

[zdr.cz/kompenzacni-pomucky-pro-bazalni-stimulaci/relax-vaky/slunecnice-polohovaci](http://www.maximzdr.cz/kompenzacni-pomucky-pro-bazalni-stimulaci/relax-vaky/slunecnice-polohovaci)>.

Obr. č. 9. Dětský stan Pes [online]. [2012-05-24]. <[http://www.mall.cz/detske-stany/intex-](http://www.mall.cz/detske-stany/intex-domecek-s-micky-smart-dog)

[domecek-s-micky-smart-dog](http://www.mall.cz/detske-stany/intex-domecek-s-micky-smart-dog)>.

Obr. č. 10 Dětský stan Slon [online]. [2012-05-24]. Dostupné na:
<<http://www.mall.cz/detske-stany/intex-domecek-s-micky-slon>>.

Obr. č. 11. Domeček kapsář [online]. [2012-05-24]. Dostupné na:
<http://www.tojatoy.cz/domecek.html>

Obr. č. 12. Chrostíci. [online]. [2012-05-24]. Dostupný na www:
<<http://leccos.com/index.php/clanky/chrostici>>.

Obr. č. 13. SEKORA. O. *Knížka Ferdy Mravence*. 3. Vyd. Praha : Státní nakladatelství dětské knihy. 1968.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Vágnerová
Katedra nebo ústav:	Katedra výtvarné výchovy PdF UP
Vedoucí práce:	PaedDr. Taťána Šteiglová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Prostor pro relaxaci
Název v angličtině:	Space for relaxation
Anotace práce:	Bakalářská diplomová práce propojuje dva obory, speciální pedagogiku a výtvarnou tvorbu. Práce je inspirována praxí v ZŠ speciální v Lanškouně. Cílem práce bylo vytvořit osobní prostor pro relaxaci. Materiálem pro realizaci se stal textil, a to díky jeho vlastnostem, především měkkosti a tvárnosti. Prostor si mohli vyzkoušet děti a učitelé v ZŠ speciální. V teoretické části se věnuji významu relaxace u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a autorům, jež vytvářeli textilní i netextilní objekty.
Klíčová slova:	Speciální pedagogika, textil, relaxace, prostor
Anotace v angličtině:	Bachelor thesis connects two branches – special education and art work. Thesis is inspired by professional experience at special school in Lanškroun. The goal of the thesis is to create a personal space for relaxation. Textile, which was used for the project, was chosen especially for its ductility and softness. The actual piece of work was tried by pupils and teachers at special school in Lanškroun. The theoretical part deals with the importance of relaxation for children with special educational needs and is also focused on authors who created the textile and non-textile objects.
Klíčová slova v angličtině:	Special education, textile, relaxation, space
Přílohy vázané v práci:	CD
Rozsah práce:	43 stran